

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
Міжнародних відносин і права

Юрій МУДРИК

Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Демократичне врядування

Назва дисципліни

Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 052 – Політологія

Рівень вищої освіти – Другий (магістерський)

Освітньо-професійна програма – Політологія

Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС; **Шифр дисципліни** – ОПП.01

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл професійної підготовки)

Факультет – Міжнародних відносин і права

Кафедра – Міжнародної комунікації та політології

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проєкт	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Аудиторні заняття					Самостійна робота, в т.ч. ІРС			Залік	Іспит
			Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	1	1	5.0	150	68	34	-	-	34	82	-	-	-	+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Політологія», за спеціальністю 052 «Політологія»

Робоча програма складена

Підпис(и) автора(ів)

канд. політ. наук, доц Ольга ЗАСЛАВСЬКА

Науковий ступінь, вчене звання, Ім'я, ПРІЗВИЩЕ автора(ів)

Схвалена на засіданні кафедри

Міжнародної комунікації та політології

Протокол від 2.09 2024 № 1

Зав. кафедри

Ольга ЗАСЛАВСЬКА

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права

Голова вченої ради факультету

Підпис

Юрій МУДРИК

Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва кафедри	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Гарант ОП	Міжнародної комунікації та політології		Ольга ЗАСЛАВСЬКА

3 Пояснювальна записка

Дисципліна «Демократичне врядування» є однією із обов'язкових дисциплін і займає провідне місце у професійній підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, очної (денної) (далі – денної) форми здобуття вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Політологія» в межах спеціальності 052 «Політологія».

Пререквізити – вихідна.

Кореквізити – ОЗП.02 Професійно-орієнтований практикум іноземною мовою; ОПП.02 Е-демократія та цифрова держава; ОПП.03 Європейська та євроатлантична інтеграція і сталий розвиток; ОПП.04 Міжцивілізаційні зіткнення на політичній мапі сучасного світу; ОПП.05 Політичне лідерство в умовах невизначеності; ОПП.06 Політичний аналіз; ОПП.08 Переддипломна практика; ОПП.09 Кваліфікаційна робота.

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

компетентностей: ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій. ЗК01. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК03. Здатність розробляти проєкти та управляти ними. ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. ФК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації. ФК03. Критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, гендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів. ФК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. ФК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні. ФК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та міжнародному рівні. Компетентності, визначені освітньою програмою ФК08. Усвідомлення можливостей і викликів глобальної демократії та відмінностей світоглядного мислення соціальних спільнот різних цивілізаційних локацій, а також особливостей і еволюції формування політичних цінностей у різних типах політичних режимів на національному, регіональному та глобальному рівнях. ФК09. Здатність впроваджувати принципи та інструменти е-демократії на основі програм і проєктів інститутів громадянського суспільства та держави задля інтенсифікації демократичних процесів, для забезпечення більш ефективного і прозорого процесу прийняття рішень на національному та місцевому рівнях.

програмних результатів навчання: ПРН01. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту. ПРН02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань. ПРН04. Приймати ефективні рішення з питань політики, політичних наук і дотичних проблем, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати розвиток політичних процесів; визначати фактори, що впливають на них і на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки політичних рішень. ПРН06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів. ПРН07. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності. ПРН08. Розробляти і реалізовувати

наукові та прикладні проєкти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів. Програмні результати, визначені освітньою програмою ПРН09. Аналізувати й комплексно оцінювати функціонування публічної політики, політичних інститутів і процесів на національному, регіональному та глобальному рівнях з урахуванням особливостей політичного мислення соціальних спільнот різних цивілізаційних локацій. ПРН10. Застосовувати навички з концептуалізації, розробки та реалізації ініціатив електронної демократії для посилення залучення громадян на всіх рівнях до публічного життя і, як результат, формування партисипативного стилю управління.

Мета дисципліни. Формування у здобувачів вищої освіти систематизованого знання про сутність демократичного врядування та розвиток практичних навиків вибору та використання інструментів демократичного врядування як ефективної сучасної європейської політики і практики.

Предмет дисципліни. Теоретичні основи, сучасні моделі та практичний інструментарій демократичного врядування

Завдання дисципліни. Надати студентам систематизовані знання щодо теоретичних та методологічних засад демократичного врядування та сформувати практичні навичок вибору та використання інструментів демократичного врядування.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен **аналізувати** сутність, принципи демократичного врядування; **розрізняти** ключові моделі демократії та **розуміти** їхню ефективність у різних політичних системах; **застосовувати** знання про верховенство права та конституціоналізм для оцінки легітимності рішень органів влади та захисту прав громадян; **володіти практичними навичками вибору та використання** інструментів демократичного врядування у процесі формування та реалізації публічної політики; **розробляти стратегії адаптації** системи врядування до викликів невизначеності.

4 Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)	Кількість годин, відведених на:		
	Лекції	Семінарські заняття	СРС
Тема 1. Демократія як ідеал і політична дійсність. Принципи демократії	4	4	10
Тема 2. Концептуальні основи демократичного врядування. Міжнародні стандарти демократичного врядування	4	4	10
Тема 3. Демократичний транзит: умови та моделі. Індекси демократії	4	4	10
Тема 4. Верховенство права як фундамент демократичного врядування	4	4	8
Тема 5. Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії	4	4	10
Тема 6. Громадянське суспільство та партисипативне врядування	6	6	16
Тема 7. Інструменти демократичного врядування на локальному рівні	4	4	10
Тема 8. Зміст та перспективи розвитку демократичного врядування в Україні	4	4	8
Разом	34	34	82

5 Програма навчальної дисципліни

5.1 Зміст лекційного курсу

Номер з/п	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Тема 1. Демократія як ідеал і політична дійсність. Принципи демократії. Заняття 1. Етимологічні визначення демократії. Демократія як ідеал і політична дійсність. «Поліархія» Р. Даля. Критерії та принципи демократії. Закономірності розвитку форм демократії. Літ.: [1]; [10]; [11]; [12]; [5].	2
2	Тема 1. Демократія як ідеал і політична дійсність. Принципи демократії. Заняття 2. Передумови та витоки демократії, генезис та сутність народовладдя. Історичні передумови та витоки сучасної демократії. Антропологічна природа влади як першооснова демократії. Генезис та особливості розуміння демократії на різних етапах розвитку людства. Зміст та характеристика провідних ідей теорії демократії. Літ.: Літ.: [1]; [10]; [11]; [12]; [5].	2
3	Тема 2. Концептуальні основи демократичного врядування. Міжнародні стандарти демократичного врядування. Заняття 1 Розмежування понять "Управління" (Government) та "Врядування" (Governance). Врядування як мережева взаємодія державних, приватних та недержавних акторів. Історичний контекст виникнення концепції Good Governance. Принципи демократичного врядування: верховенство права, прозорість, підзвітність та партисипативність. Виклики для демократичного врядування в сучасному світі. Літ.: [2]; [3]; [18]; [24].	2
4	Тема 2. Концептуальні основи демократичного врядування. Міжнародні стандарти демократичного врядування. Заняття 2 Міжнародні стандарти демократичного врядування. Стратегії імплементації міжнародних стандартів. Впровадження принципів доброго врядування в Україні. Літ.: [2]; [3]; [18]; [24].	2
5	Тема 3. Демократичний транзит: умови та моделі. Індекси демократії Заняття 1 Динаміка демократизації та типологія зміни недемократичних режимів. Концептуальні основи "хвиль демократизації". Хронологія та рушійні сили (за С. Хантінгтоном). Типологія політичної трансформації: переворот, революція, модернізація, демократичний транзит. "Застрягання в транзиті" та формування гібридних режимів. Анократія. "Демократичний відкат" та інституційні загрози для сталості демократії. Літ.: [1]; [2]; [3]; [26]; [30].	2
6	Тема 3. Демократичний транзит: умови та моделі. Індекси демократії Заняття 2. Моделі переходу до демократії (Д. Растоу, Ф. Шміттєра, С Хантінгтона).	2

	Індекси демократії (Freedom House, Democracy Index). Літ.: [1]; [2]; [3]; [26]; [30].	
7	Тема 4. Верховенство права як фундамент демократичного врядування Заняття 1. Правова держава: сутність, принципи та механізми забезпечення. Роль конституційного контролю та незалежності судової влади як ключових елементів обмеження влади. Літ.: [1]; [2]; [3]	2
8	Тема 4. Верховенство права як фундамент демократичного врядування Заняття 2. Національна система захисту прав людини та громадянина. Міжнародно-правові механізми захисту та їх імплементація. Літ.: [1]; [2]; [3].	2
9	Тема 5. Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії Заняття 1. Політичні інститути й процеси в демократичному суспільстві. Механізми демократії в державному врядуванні. Система державного врядування в Україні. Літ.: [2]; [4]; [15]; [16]; [20]; [23]; [24].	2
10	Тема 5. Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії Заняття 2. Вибори як формотворча основа демократії. Політичні партії в представницькій демократії Літ.: [2]; [4]; [15]; [16]; [20]; [23]; [24].	2
11	Тема 6. Громадянське суспільство та партисипативне врядування Заняття 1. Концептуалізація поняття “громадянське суспільство” та його функціональне навантаження у Governance. Роль громадянського суспільства у суспільній організації. Соціальний капітал Літ.: [1]; [3]; [7]; [13]; [20].	2
12	Тема 6. Громадянське суспільство та партисипативне врядування Заняття 2 Механізми громадської участі. Вплив на прийняття рішень. Адвокація. Громадські бюджети, електронні петиції. Літ.: [1]; [3]; [7]; [13]; [20].	2
13	Тема 6. Громадянське суспільство та партисипативне врядування Заняття 3 Громадянська культура як чинник участі громадян у демократичних процесах. Механізми культивування партисипативності. Літ.: [1]; [3]; [7]; [13]; [20].	2
14	Тема 7. Локальна модель демократичного врядування: структура та проблеми модернізації Заняття 1	2

	Структура локальної моделі демократичного врядування (ЛМДВ). Фактори ефективності ЛМДВ. Літ.: [7]; [8]; [25]; [28].	
15	Тема 7. Локальна модель демократичного врядування: структура та проблеми модернізації Заняття 2 Проблема модернізації ЛМДВ: реформування місцевого самоврядування, підвищення рівня залучення громадян, активне використання інформаційних технологій (цифровізація). Інструменти громадської участі та механізми контролю на місцевому рівні. Ефективні інструменти локальної демократії під час війни. Стратегії забезпечення сталості ЛМДВ Літ.: [7]; [8]; [25]; [28].	2
16	Тема 8. Зміст та перспективи розвитку демократичного врядування в Україні Заняття 1 Демократія і громадянська участь в Україні. Демократичний транзит України: етапи, досягнення та прорахунки. Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні. Літ.: [14]; [22]; [23].	2
17	Тема 8. Зміст та перспективи розвитку демократичного врядування в Україні Заняття 2 Практики використання інструментів громадянської участі в Україні. Залучення громадян, які потребують особливої уваги. Демократичні інститути України під час війни. Літ.: [14]; [22]; [23].	2
Разом		34

5.2 Зміст семінарських занять

Номер з/п	Перелік тем семінарських занять	Кількість годин
1	Демократія як ідеал і політична дійсність. Принципи демократії. Заняття 1. Етимологічні визначення демократії. Демократія як ідеал і політична дійсність. «Поліархія» Р. Даля. Критерії та принципи демократії. Закономірності розвитку форм демократії. Літ.: [1]; [10]; [11]; [12]; [5].	2
2	Демократія як ідеал і політична дійсність. Принципи демократії. Заняття 2. Передумови та витоки демократії, генезис та сутність народовладдя. Історичні передумови та витоки сучасної демократії. Антропологічна природа влади як першооснова демократії. Генезис та особливості розуміння демократії на різних етапах розвитку людства. Зміст та характеристика провідних ідей теорії демократії. Літ.: [1]; [10]; [11]; [12]; [5].	2
3	Концептуальні основи демократичного врядування. Міжнародні стандарти демократичного врядування. Заняття 1 Розмежування понять "Управління" (Government) та "Врядування" (Governance). Врядування як мережева взаємодія державних, приватних та недержавних акторів. Історичний контекст виникнення концепції Good Governance. Принципи демократичного врядування: верховенство права, прозорість, підзвітність та партисипативність. Виклики для демократичного врядування в сучасному світі. Літ.: [2]; [3]; [18]; [24].	2
4	Концептуальні основи демократичного врядування. Міжнародні стандарти демократичного врядування. Заняття 2 Міжнародні стандарти демократичного врядування. Стратегії імплементації міжнародних стандартів. Впровадження принципів доброго врядування в Україні. Літ.: [2]; [3]; [18]; [24].	2
5	Демократичний транзит: умови та моделі. Індекси демократії Заняття 1 Динаміка демократизації та типологія зміни недемократичних режимів. Концептуальні основи "хвиль демократизації". Хронологія та рушійні сили (за С. Хантінгтоном). Типологія політичної трансформації: переворот, революція, модернізація, демократичний транзит. "Застрягання в транзиті" та формування гібридних режимів. Анократія. "Демократичний відкат" та інституційні загрози для сталості демократії. Літ.: [1]; [2]; [3]; [26]; [30].	2
6	Демократичний транзит: умови та моделі. Індекси демократії Заняття 2. Моделі переходу до демократії (Д. Растоу, Ф. Шміттєра, С Хантінгтона).	2

	Індекси демократії (Freedom House, Democracy Index). Літ.: [1]; [2]; [3]; [26]; [30].	
7	Верховенство права як фундамент демократичного врядування Заняття 1. Правова держава: сутність, принципи та механізми забезпечення. Роль конституційного контролю та незалежності судової влади як ключових елементів обмеження влади. Літ.: [1]; [2]; [3]	2
8	Верховенство права як фундамент демократичного врядування Заняття 2. Національна система захисту прав людини та громадянина. Міжнародно-правові механізми захисту та їх імплементація. Літ.: [1]; [2]; [3].	2
9	Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії Заняття 1. Політичні інститути й процеси в демократичному суспільстві. Механізми демократії в державному врядуванні. Система державного врядування в Україні. Літ.: [2]; [4]; [15]; [16]; [20]; [23]; [24].	2
10	Інституційна структура та політичні процеси в сучасній демократії Заняття 2. Вибори як формотворча основа демократії. Політичні партії в представницькій демократії Літ.: [2]; [4]; [15]; [16]; [20]; [23]; [24].	2
11	Громадянське суспільство та партисипативне врядування Заняття 1. Концептуалізація поняття “громадянське суспільство” та його функціональне навантаження у Governance. Роль громадянського суспільства у суспільній організації. Соціальний капітал Літ.: [1]; [3]; [7]; [13]; [20].	2
12	Громадянське суспільство та партисипативне врядування Заняття 2 Механізми громадської участі. Вплив на прийняття рішень. Адвокація. Громадські бюджети, електронні петиції. Літ.: [1]; [3]; [7]; [13]; [20].	2
13	Громадянське суспільство та партисипативне врядування Заняття 3 Громадянська культура як чинник участі громадян у демократичних процесах. Механізми культивування партисипативності. Літ.: [1]; [3]; [7]; [13]; [20].	2
14	Локальна модель демократичного врядування: структура та проблеми модернізації Заняття 1	2

	Структура локальної моделі демократичного врядування (ЛМДВ). Фактори ефективності ЛМДВ. Літ.: [7]; [8]; [25]; [28].	
15	Локальна модель демократичного врядування: структура та проблеми модернізації Заняття 2 Проблема модернізації ЛМДВ: реформування місцевого самоврядування, підвищення рівня залучення громадян, активне використання інформаційних технологій (цифровізація). Інструменти громадської участі та механізми контролю на місцевому рівні. Ефективні інструменти локальної демократії під час війни. Стратегії забезпечення сталості ЛМДВ Літ.: [7]; [8]; [25]; [28].	2
16	Зміст та перспективи розвитку демократичного врядування в Україні Заняття 1 Демократія і громадянська участь в Україні. Демократичний транзит України: етапи, досягнення та прорахунки. Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні. Літ.: [14]; [22]; [23].	2
17	Зміст та перспективи розвитку демократичного врядування в Україні Заняття 2 Практики використання інструментів громадянської участі в Україні. Залучення громадян, які потребують особливої уваги. Демократичні інститути України під час війни. Літ.: [14]; [22]; [23].	2
Разом		34

5.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації та виконанні індивідуальних завдань. Індивідуальні завдання спрямовані на розробку, застосування, оцінку та оптимізацію механізмів безпосередньої участі громадян у процесі демократичного врядування.

Зміст самостійної роботи

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1 з Т1.	6
2	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т1.	4
3	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1 з Т2.	4
4	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т2. Виконання та презентація індивідуального завдання з Т2.	6
5	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1 з Т3. Виконання та презентація індивідуального завдання з Т3.	6
6	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т3.	4
7	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1	4

	з Т4.	
8	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т4.	4
9	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1 з Т5.	4
10	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т5. Виконання та презентація індивідуального завдання з Т5.	6
11	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1 з Т6.	6
12	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т6.	4
13	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 3 з Т6. Виконання та презентація індивідуального завдання з Т6.	6
14	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1 з Т7.	6
15	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т7.	4
16	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 1 з Т8.	4
17	Опрацювання навчальних посібників, підготовка до семінарського заняття 2 з Т8.	4
Разом		82

6 Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних форм та методів, зокрема: лекції (словесні, наочні з використанням візуалізації); семінарські заняття (інтерактивні методи (дискусія, дебати), тренінги, симуляційні ігри), самостійна робота (індивідуальні завдання). Сукупно, вони мають за мету сприяти оволодінню студентами спеціальною термінологією, а також набуття ними практичних навичок аналізу та узагальнення й формулювання висновків із матеріалу, що розглядається.

7 Методи контролю

Оцінювання студентів здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю. Поточний контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти здійснюється впродовж семестру з метою оцінювання рівня засвоєння ними навчального матеріалу під час усіх видів навчальних занять. Поточний контроль здійснюється під час семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу. Поточний контроль проводиться у формі усних опитувань, доповідей; оцінювання результатів участі у тренінгах, дебатах, симуляційних іграх; оцінювання результатів виконання індивідуальних завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту. Підсумкова оцінка з дисципліни складається із середньозваженої оцінки за результатами поточного контролю всіх видів навчальної роботи та оцінки за підсумковий контрольний захід (іспит).

8 Оцінювання результатів навчання студентів у семестрі

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти базується на аналізі знань і практичних навичок та здійснюється відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Хмельницькому національному університеті.

Оцінювання результатів навчання включає такі елементи:

- усне опитування теоретичного матеріалу;
- участь у дебатах, симуляційних іграх;

- оцінювання доповідей, виступів;
- обговорення проблемних ситуацій;
- виконання індивідуальних завдань.

Оцінка на семінарському занятті складається з таких елементів: знання матеріалу теми; вміння обґрунтувати думку та оперувати основними категоріями; залучення до дискусій на семінарі; участь у тренінгах, дебатах, симуляційних іграх; уміння відповідати на питання опонентів, лаконічність і аргументованість відповідей, оцінювання ефективності опанування практичними навичками.

Теми 2, 3, 5 та 6 передбачають виконання індивідуальних завдань. У модульному середовищі до кожної теми представлено список завдань, з якого студент самостійно обирає одне. Під час оцінювання викладач звертає увагу на виконання всіх пунктів змісту завдання, обґрунтованість висновків та дотримання академічної доброчесності.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються структурою дисципліни і важливістю окремих видів її робіт.

Пропущене семінарське заняття студент зобов'язаний відпрацювати у визначений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами
Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Аудиторна робота	Самостійна, індивідуальна робота	Семестровий контроль (іспит)
Теоретичне опитування на семінарських заняттях, участь у дебатах, симуляційних іграх, підготовка доповідей, виступів	Виконання індивідуальних завдань	
0,4	0,2	0,4

Критерії оцінювання за видами робіт

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання
Відмінно	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), демонструє якісне оформлення роботи. Здобувач вищої освіти не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки
Добре	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання правил, закономірностей тощо. Відповідь здобувача вищої освіти будується на основі самостійного мислення. Здобувач вищої освіти у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки.
Задовільно	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в

	обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача вищої освіти будується на рівні репродуктивного мислення, здобувача вищої освіти має слабкі знання структури дисципліни, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекидає їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу вищої освіти, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

9 Питання для самоконтролю результатів навчання

1. Етимологічні визначення демократії.
2. «Поліархія» Р. Даля.
3. Критерії та принципи демократії.
4. Закономірності розвитку форм демократії.
5. Передумови та витоки демократії, генезис та сутність народовладдя.
6. Історичні передумови та витоки сучасної демократії.
7. Антропологічна природа влади як першооснова демократії.

8. Генезис та особливості розуміння демократії на різних етапах розвитку людства.
9. Зміст та характеристика провідних ідей теорії демократії.
10. Концептуальні основи демократичного врядування.
11. Міжнародні стандарти демократичного врядування.
12. Розмежування понять "Управління" (Government) та "Врядування" (Governance).
13. Врядування як мережева взаємодія державних, приватних та недержавних акторів.
14. Історичний контекст виникнення концепції Good Governance.
15. Принципи демократичного врядування: верховенство права, прозорість, підзвітність та партисипативність.
16. Виклики для демократичного врядування в сучасному світі.
17. Стратегії імплементації міжнародних стандартів. Впровадження принципів доброго врядування в Україні.
18. Динаміка демократизації та типологія зміни недемократичних режимів.
19. Концептуальні основи "хвиль демократизації".
20. Хронологія та рушійні сили (за С. Хантінгтоном).
21. Типологія політичної трансформації: переворот, революція, модернізація, демократичний транзит.
22. "Застрягання в транзиті" та формування гібридних режимів.
23. Анократія.
24. "Демократичний відкат" та інституційні загрози для сталості демократії.
25. Моделі переходу до демократії (Д. Растоу, Ф. Шміттера, С Хантінгтона).
26. Індeksi демократії (Freedom House, Democracy Index).
27. Правова держава: сутність, принципи та механізми забезпечення.
28. Роль конституційного контролю та незалежності судової влади як ключових елементів обмеження влади.
29. Національна система захисту прав людини та громадянина.
30. Міжнародно-правові механізми захисту прав людини та громадянина та їх імплементація.
31. Політичні інститути й процеси в демократичному суспільстві.
32. Механізми демократії в державному врядуванні.
33. Система державного врядування в Україні.
34. Вибори як формотворча основа демократії.
35. Політичні партії в представницькій демократії.
36. Концептуалізація поняття "громадянське суспільство" та його функціональне навантаження у Governance.
37. Роль громадянського суспільства у суспільній організації.
38. Соціальний капітал
39. Механізми громадської участі.
40. Вплив на прийняття рішень. Адвокація. Громадські бюджети, електронні петиції.
41. Громадянська культура як чинник участі громадян у демократичних процесах.
42. Механізми культивування партисипативності.
43. Структура локальної моделі демократичного врядування (ЛМДВ).
44. Фактори ефективності ЛМДВ.
45. Проблема модернізації ЛМДВ: реформування місцевого самоврядування, підвищення рівня залучення громадян, активне використання інформаційних технологій (цифровізація).
46. Інструменти громадської участі та механізми контролю на місцевому рівні.
47. Ефективні інструменти локальної демократії під час війни.
48. Стратегії забезпечення сталості ЛМДВ.
49. Зміст та перспективи розвитку демократичного врядування в Україні
50. Демократія і громадянська участь в Україні.
51. Демократичний транзит України: етапи, досягнення та прорахунки.
52. Проблеми та перспективи становлення та розвитку демократії в Україні.
53. Практики використання інструментів громадянської участі в Україні.

54. Залучення громадян, які потребують особливої уваги.
55. Демократичні інститути України під час війни.

10 Навчально-методичне забезпечення

Навчальний процес з дисципліни повністю і в достатній кількості забезпечений необхідними матеріалами, що розміщені в модульному середовищі для навчання Moodle. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmn.edu.ua/course/view.php?id=10101>

11 Рекомендована література

Основна

1. Державна політика і демократичне урядування: становлення та взаємовплив: підручник / авт. кол.: Е. А. Афонін, Т. В. Бельська, Я. В. Бережний та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. В. Тертички, В. А. Шахова. Київ: «К.І.С.», 2016. 264 с.
2. Політичні інститути та процеси у країнах Центральної і Східної Європи наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть: колективна монографія / за заг.ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2023. 680 с.
3. Democratic Governance. URL: <https://d-governance.com.ua/>

Додаткова

4. Баштанник О. Реалізація державної влади в системах управління на засадах респонсивності як умова демократичного урядування: інституціональний підхід. *Публічне управління та місцеве самоврядування*, 2024. № 1. С. 17-24.
5. Берлін І. Чотири есе про свободу / Перекл. з англ. О. Коваленка. Київ: Основи, 1994. 272 с.
6. Браун М. Посібник з аналізу державної політики. Пер. з англ. Київ: Основи, 2000. 243 с.
7. Партисипативна демократія та обґрунтовані рішення на місцевому рівні в Україні. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/153nor_small1.pdf.
8. Гумен Ю. Демократичне врядування: концептуалізація зарубіжного досвіду, аналіз ключових теорій і понять. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2023. Вип. 1. С. 17-29.
9. Відкритий діалог «Добре багаторівневе демократичне врядування в Україні»: матеріали Міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні. Київ: ННІ ПУДС КНУ, 2023. 105 с.
10. Гаєк Ф. А. Конституція свободи / Пер. з англ. Мирослави Олійник та Андрія Королишина; Фрідріх А. Гаєк. Львів: Літопис, 2002. 556 с.
11. Гаєк Ф. А. Істинний смисл демократичного ідеалу. *Демократія: Антологія* / Упоряд. О. Проценко. Київ: Смолоскип, 2005. С. 432-434.
12. Гьофе Г. Демократія в епоху глобалізації. Київ: ППС, 2007. 425 с.
13. Голубь В. В., Рубан Д. О. Партисипативне лідерство versus партисипативне управління: концептуалізація поняття. *Вісник Полтавського державного аграрного університету*. 2024. № 1. С. 79–84.
14. Решетова Г. І., Верительник С. М., Тарасенко Д. Л. Розвиток механізмів інформаційного забезпечення політики сталого демократичного врядування. *Наукові перспективи*. 2023. № 2(32). С.157–170.
15. Заславська О. О., Налімова В. В., Посвістак О. А. Особливості політичної свідомості населення України. *Гілея: науковий вісник*: Випуск 153, Ч. 3. Політичні науки. 2020. С. 424 – 431.
16. Заславська О. О., Посвістак О. А. Вплив на демократичні процеси в Україні традиційних засобів масової інформації і соцмереж (на прикладі виборів президента 2019 року). *Politicus*, 2020. Вип. 3. С. 24 – 30.
17. Заславська О., Налімова В., Посвістак О. Емансипаційні цінності сучасного українського суспільства в умовах демократизації політичної культури. *Літопис Волині*. 2020. Вип. 23. С. 96–100.

18. Кобильник В. В. Консолідація демократичного політичного режиму: вектори та траєкторії в сучасній політичній науці. *Регіональні студії: науковий збірник* / редкол.: М. М. Палінчак (голов. ред.), І. М. Вегеш, Є. І. Гайданка та ін. Ужгород: Видавничий дім "Гельветика". 2024. Вип. 39. С. 31–35.
19. Колодій А. Концепція публічного (нового) врядування в її застосуванні до демократичних і перехідних систем. *Демократичне врядування*. 2012. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2012_10_3
20. Колодій А. Ф. та ін. Демократичність та ефективність публічного врядування в Україні: критерії оцінювання: наук. розробка. Київ.: НАДУ, 2013. 64 с.
21. Надолішній П. І. Концепція демократичного урядування: сутність і проблеми формування і реалізація. *Актуальні проблеми державного управління*. 2009 Вип. 2 (30). С. 46–55.
22. Зозуля В. Вплив глобалізації на демократичне врядування: теоретико-методологічні підходи. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 2. С. 14-18.
23. Некряч А. І. Розвинена місцева демократія – гарант входження України до європейського цивілізаційного простору (політологічний зріз). *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2015. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_2_26.
24. Мельниченко В.І. Безпосередня демократія як складова і чинник демократичного врядування в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej18/PDF/28.pdf>
25. Baldersheim H. Local Democracy in Post-Communist Europe. H.Baldersheim, M. Illner, H. Wollmann., Macmillan, London 2003. 338 с.
26. Chandler Good Government Index. URL: <https://chandlergovernmentindex.com/>
27. Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries : post-conference monograph / [V. Burksiene et al. ; gen. ed. by G. Riabtsev and V. Tertychka]. Kyiv: NaUKMA, 2023. 190 p.
28. Reid M. Saving local democracy: An agenda for the new government. URL: https://thepolicyobservatory.aut.ac.nz/__data/assets/pdf_file/0020/144470/Mike-Reid-Saving-Local-Democracy-February-2018.pdf3.
29. Stoker G. Governance as theory: five propositions. *International Social Science Journal*. 1998. Vol. 50, Issue 155 (March (UNESCO)). P. 17–28.
30. Worldwide Governance Indicators. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators>

11 Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>
2. Електронна бібліотека університету. Доступ до ресурсу: <https://library.khmnu.edu.ua/>
3. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <https://elar.khmnu.edu.ua/home>
4. Відкриті онлайн курси на освітніх платформах. Доступ до ресурсу: <https://prometheus.org.ua>, <https://ed-era.com/>, <https://www.coursera.org/>, <https://www.udemy.com/>.